

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania
przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych
ocen klasyfikacyjnych**

**GEOGRAFIA
KL. V – VIII**

Rok szkolny 2023/2024

**Opracowała:
Rusin Anna**

V Wymagania na poszczególne oceny z geografii w klasie 5a wymagania na ocenę śródroczną i roczną

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 5a wymagania na ocenę śródroczną (nr podstawy programowej – wymagania ogólne : I- 1, 2, 3, 4; II – 1, 2, 3, 4, 5)				
Uczeń potrafi:				
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest geografia; powiedzieć, co to jest 	<ul style="list-style-type: none"> definiować elementy środowiska przyrodniczego; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie geografia definiować pojęcia: 	<ul style="list-style-type: none"> wybrać z podanych i przyporządkować 	<ul style="list-style-type: none"> podać powiązania między elementami środowiska
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy południków i równoleżników; odczytać położenie punktów na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać położenie obszaru;
<p>środowisko przyrodnicze i geograficzne;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić sfery ziemskie. 	<ul style="list-style-type: none"> podawać przykłady, podać źródła wiedzy geograficznej. 	<p>geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić elementy środowiska przyrodniczego. 	<p>elementy środowiska przyrodniczego.</p>	<p>przyrodniczego i geograficznego.</p>
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy południków i równoleżników; odczytać położenie punktów na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać położenie obszaru;
<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, co to jest legenda mapy; wymienić elementy legendy na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać elementy mapy; wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy; wymienić elementy krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; wyjaśnić, do czego służy skala mapy; rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> korzystać z ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami; korzystać z ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne; wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę;
<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; wskazać na mapie poziomicę; nazwać główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć wysokość względną z podanych informacji; odczytać wartości poziomic; wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> zorientować mapę okolic szkoły; wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną wzniesienia; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego;
<ul style="list-style-type: none"> wymienić kontynenty i oceany świata; wymienić, jakie formy ukształtowania powierzchni; wymienić nazwiska wielkich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni. 	<ul style="list-style-type: none"> określić trasy pierwszych wypraw geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; wskazać granice między kontynentami;

<ul style="list-style-type: none"> • nazwać pasy rzeźby w Polsce; • określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; • nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać zróżnicowanie krajobrazów Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić typy krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać i omówić typy krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko; • wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.

**Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 5a wymagania na ocenę roczną
(nr podstawy programowej- wymagania ogólne: – II– 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,9; III – 1,2, 3; IV –1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
Uczeń na ocenę:**

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać krainy geograficzne na mapie; • nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie; • nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać i omówić położenie na mapie; • wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; • opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać krainy geograficzne na mapie; • wymienić cechy miast przemysłowych; • podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać i omówić położenie na mapie; • podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; • nazwać cechy środowiska miast przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; • wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; • ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać krainy geograficzne na mapie; • określić położenie Wyżyny Lubelskiej; • wymienić produkty rolne dla tego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce.

<ul style="list-style-type: none"> wskazać krainy geograficzne na mapie; określić położenie Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać czynniki rozwoju stolicy określić różnorodność funkcji Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.
<ul style="list-style-type: none"> nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska.
<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; przygotować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej). 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależność i między składnikami poznawanych krajobrazów.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów; odczytać z klimatogramów wartości temperatury powietrza i opadów na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.

<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależność i między składnikami poznawanych krajobrazów;
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego; wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice; wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą; zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; odczytać dane z klimatogramu. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry; omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobraz tundry, ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady działalności człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.

V Wymagania na poszczególne oceny z geografii w klasie 5b wymagania na ocenę śródroczną i roczną

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 5b wymagania na ocenę śródroczną				
(nr podstawy programowej – wymagania ogólne : I- 1, 2, 3, 4; II – 1, 2, 3, 4, 5)				
Uczeń potrafi:				
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest geografia; powiedzieć, co to jest 	<ul style="list-style-type: none"> definiować elementy środowiska przyrodniczego; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie geografia definiować pojęcia: 	<ul style="list-style-type: none"> wybrać z podanych i przyporządkować 	<ul style="list-style-type: none"> podać powiązania między elementami środowiska
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy południków i równoleżników; odczytać położenie punktów na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać położenie obszaru;
<p>środowisko przyrodnicze i geograficzne;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić sfery ziemskie. 	<ul style="list-style-type: none"> podawać przykłady, podać źródła wiedzy geograficznej. 	<p>geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić elementy środowiska przyrodniczego. 	<p>elementy środowiska przyrodniczego.</p>	<p>przyrodniczego i geograficznego.</p>
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy południków i równoleżników; odczytać położenie punktów na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać położenie obszaru;
<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, co to jest legenda mapy; wymienić elementy legendy na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać elementy mapy; wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy; wymienić elementy krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; wyjaśnić, do czego służy skala mapy; rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> korzystać z skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami; korzystać z znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne; wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę;
<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; wskazać na mapie poziomice; nazwać główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć wysokość względną z podanych informacji; odczytać wartości poziomic; wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> zorientować mapę okolic szkoły; wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną wzniesienia; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego;
<ul style="list-style-type: none"> wymienić kontynenty i oceany świata; wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni; wymienić nazwiska wielkich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni. 	<ul style="list-style-type: none"> określić trasy pierwszych wypraw geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; wskazać granice między kontynentami;

<ul style="list-style-type: none"> • nazwać pasy rzeźby w Polsce; • określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; • nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać zróżnicowanie krajobrazów Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić typy krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać i omówić typy krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko; • wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.

**Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 5b wymagania na ocenę roczną (nr podstawy programowej- wymagania ogólne: – II– 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,9; III – 1,2, 3; IV – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
Uczeń na ocenę:**

dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać krainy geograficzne na mapie; • nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie; • nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać i omówić położenie na mapie; • wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; • opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać krainy geograficzne na mapie; • wymienić cechy miast przemysłowych; • podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać i omówić położenie na mapie; • podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; • nazwać cechy środowiska miast przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; • wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; • ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać krainy geograficzne na mapie; • określić położenie Wyżyny Lubelskiej; • wymienić produkty rolne dla tego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce.

<ul style="list-style-type: none"> wskazać krainy geograficzne na mapie; określić położenie Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać czynniki rozwoju stolicy określić różnorodność funkcji Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.
<ul style="list-style-type: none"> nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska.
<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; przygotować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej). 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależność i między składnikami poznawanych krajobrazów.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów; odczytać z klimatogramów wartości temperatury powietrza i opadów na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentować przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.

<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależność i między składnikami poznawanych krajobrazów;
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego; wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice; wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą; zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; odczytać dane z klimatogramu. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry; omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobraz tundry, ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
<ul style="list-style-type: none"> odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady działalności człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.

Wymagania na poszczególne oceny z geografii w klasie 6 – wymagania na ocenę śródroczną i roczną

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 6 - wymagania na ocenę śródroczną (nr podstawy programowej – wymagania ogólne : V- 1, 2, 3, 4, 5, 6 ; VI – 1, 2, 3; VII – 1, 2, 3, 4)				
Uczeń potrafi na ocenę:				
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • podać nazwę kształtu Ziemi; • opisać siatkę geograficzną i kartograficzną. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić dowód na kulistość Ziemi; • wskazać elementy siatki geograficznej na globusie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy południków i równoleżników. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić, z czego wynikają różnice w kształtach siatek kartograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczynę różnicy w długości promienia równikowego i biegunowego; -wytłumaczyć, co to jest geoida.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie półkule, wschodnią i zachodnią; • wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia: bieguny, południk zerowy i 180°; • wymienić cechy długości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°; • odczytać wartości długości geograficznej z map o różnych skalach; • wskazać półkulę dla danej długości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować długość geograficzną; • na podstawie wartości długości geograficznej znaleźć odpowiedni południk na mapach w różnych skalach. 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z mapy wartości długości geograficznej z dokładnością do minut; • omówić znaczenie południka zerowego i 180°.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie półkule, północną i południową; • wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; • wymienić cechy szerokości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; • odczytać wartości szerokości geograficznej z map o różnych skalach; • wskazać półkulę dla danej szerokości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować szerokość geograficzną; • na podstawie wartości szerokości geograficznej znaleźć odpowiedni równoleżnik na mapach w różnych skalach. 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z mapy wartości szerokości geograficznej z dokładnością do minut; • omówić pochodzenie nazw charakterystycznych równoleżników.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić współrzędne geograficzne; • nazwać główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać, z których linii siatki odczytujemy długość i szerokość geograficzną; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać współrzędne geograficzne punktu na mapie; • wskazać punkty skrajne różnych obiektów geograficznych; • wskazać, kiedy używamy GPS. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie podanych współrzędnych geograficznych odszukać punkt na mapach, • określić współrzędne geograficzne punktów 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytać położenie obszaru; • obliczyć jego rozciągłość południkową i równoleżnikową; • omówić zastosowanie GPS.
<ul style="list-style-type: none"> • określić położenie Ziemi we Wszechświecie, podając nazwę Galaktyki i Układu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy Układu Słonecznego; • podać kolejność planet w Układzie Słonecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić dzisiejsze poglądy na położenie Ziemi w Układzie Słonecznym; • podać cechy planet i gwiazd. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić teorię geocentryczną; • omówić teorię heliocentryczną. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać teorię geocentryczną i heliocentryczną.

<ul style="list-style-type: none"> demonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obrotowy Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy ruchu obrotowego Ziemi; wskazać kierunek ruchu i zmianę czasu, jaka w związku z nim następuje. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cechy ruchu obrotowego Ziemi; ze zrozumieniem używać pojęć związanych z pozorną wędrówką Słońca po niebie. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia związane z pozorną wędrówką Słońca po niebie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi dla roślin, zwierząt i człowieka.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać występowanie różnic czasu słonecznego jako konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje czasów; korzystając z mapy stref czasowych, odczytać godzinę we wskazanych miejscach na Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> określić strefy czasowe, w których znajduje się Polska; określić różnicę czasu na wschód i na zachód od Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić potrzebę wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć różnicę czasu słonecznego dla dowolnych punktów na Ziemi.
<ul style="list-style-type: none"> zademonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obiegowy Ziemi; określić ramy czasowe astronomicznych pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy ruchu obiegowego Ziemi; używać pojęcia związane z ruchem obiegowym Ziemi; wymienić astronomiczne pory roku. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić daty przesileni; wskazać zależności między dniami przesileni a porami roku. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić konsekwencje zmiany oświetlenia Ziemi;
<ul style="list-style-type: none"> wymienić strefy oświetlenia Ziemi; wskazać ich zasięg na mapie, globusie. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić rejony występowania poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; wymienić krainy geograficzne należące do danej strefy. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; wskazać krainy geograficzne należące do danej strefy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnice wynikające z różnego oświetlenia Ziemi w poszczególnych strefach; wskazać konsekwencje przyrodnicze różnego oświetlenia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami oświetlenia, strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.
<ul style="list-style-type: none"> podać wielkość powierzchni Europy; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie i nazwać główne morza i oceany 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie i nazwać największe wyspy i półwyspy 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować typy wybrzeży występujące w 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie główne pasma górskie i podać ich
<ul style="list-style-type: none"> półkulę, północną i południową; wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; wymienić cechy szerokości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> na mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; odczytać wartości szerokości geograficznej z map o różnych skalach; wskazać półkulę dla danej szerokości 	<ul style="list-style-type: none"> szerekość geograficzną; na podstawie wartości szerokości geograficznej znaleźć odpowiedni równoleżnik na mapach w różnych skalach. 	<ul style="list-style-type: none"> wartości szerokości geograficznej z dokładnością do minut; mówić pochodzenie nazw charakterystycznych równoleżników.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić współrzędne geograficzne; nazwać główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać, z których linii siatki odczytujemy długość i szerokość geograficzną; wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać współrzędne geograficzne punktu na mapie; wskazać punkty skrajne różnych obiektów geograficznych; wskazać, kiedy używamy GPS. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie podanych współrzędnych geograficznych odszukać punkt na mapach, określić współrzędne geograficzne punktów 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać położenie obszaru; obliczyć jego rozciągłość południkową i równoleżnikową; omówić zastosowanie GPS.

<ul style="list-style-type: none"> określić położenie Ziemi we Wszechświecie, podając nazwę Galaktyki i Układu. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić elementy Układu Słonecznego; podać kolejność planet w Układzie Słonecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> określić dzisiejsze poglądy na położenie Ziemi w Układzie Słonecznym; podać cechy planet i gwiazd. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić teorię geocentryczną; omówić teorię heliocentryczną. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać teorię geocentryczną i heliocentryczną.
<ul style="list-style-type: none"> demonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obrotowy Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy ruchu obrotowego Ziemi; wskazać kierunek ruchu i zmianę czasu, jaka w związku z nim następuje. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cechy ruchu obrotowego Ziemi; ze zrozumieniem używać pojęć związanych z pozorną wędrówką 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia związane z pozorną wędrówką Słońca po niebie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi dla roślin, zwierząt i człowieka.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać występowanie różnic czasu słonecznego jako konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje czasów; korzystając z mapy stref czasowych, odczytać godzinę we wskazanych miejscach na Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> określić strefy czasowe, w których znajduje się Polska; określić różnicę czasu na wschód i na zachód od Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić potrzebę wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć różnicę czasu słonecznego dla dowolnych punktów na Ziemi.
<ul style="list-style-type: none"> zademonstrować, używając globusa lub tellurium ruch obiegowy Ziemi; określić ramy czasowe astronomicznych pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy ruchu obiegowego Ziemi; używać pojęcia związane z ruchem obiegowym Ziemi; wymienić astronomiczne pory 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić daty przesilen; wskazać zależności między dniami przesilen a porami roku. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić konsekwencje zmiany oświetlenia Ziemi;
<ul style="list-style-type: none"> wymienić strefy oświetlenia Ziemi; wskazać ich zasięg na mapie, globusie. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić rejony występowania poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; wymienić krainy geograficzne należące do danej strefy. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; wskazać krainy geograficzne należące do danej strefy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnice wynikające z różnego oświetlenia Ziemi w poszczególnych strefach; wskazać konsekwencje przyrodnicze różnego oświetlenia terenu w różnych strefach. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami oświetlenia, strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.
<ul style="list-style-type: none"> podać wielkość powierzchni Europy; wymienić i krótko opisać najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie i nazwać główne morza i ocean otaczające Europę; określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie i nazwać największe wyspy i półwyspy Europy; wskazać i nazwać skrajne punkty na mapie Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować typy wybrzeży występujące w Europie; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie główne pasma górskie i podać ich najwyższe szczyty; scharakteryzować środowisko geograficzne dowolnej części Europy.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie politycznej państwa Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady państw niepodległych, terytoriów zależnych oraz państw nieuznawanych na arenie międzynarodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> podać stolice państw Europy; wskazać na mapie regiony geopolityczne i podać przykłady państw do nich należących. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić historyczne procesy mające wpływ na współczesny obraz polityczny Europy: wojny, kolonializm. podać przykłady konfliktów, które doprowadziły do powstania nowych państw w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić historyczne uwarunkowania istniejącego podziału na Europę Zachodnią i Wschodnią.

<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa należące do Unii Europejskiej; klasyfikować wskazane zjawiska zachodzące w krajach należących do UE na społeczne i gospodarcze. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polega integracja państw w ramach Unii Europejskiej; na przykładzie Polski podać korzyści wynikające z integracji w ramach UE. 	<ul style="list-style-type: none"> na wybranych przykładach ocenić korzyści i zagrożenia wynikające ze wspólnej polityki w ramach Unii Europejskiej (np. wspólna polityka rolna, wspólna waluta). 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przykłady społecznych i gospodarczych przemian, które nastąpiły w krajach Unii Europejskiej, będących skutkiem integracji. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać kolejne etapy integracji Europejskiej od Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali po Unię Europejską w obecnym kształcie.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie tematycznej płyty litosfery i ich granice; opisać położenie Islandii na granicach płyt litosfery. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać zjawiska zachodzące wzdłuż grzbietu śródoceanicznego na oceanie Atlantyckim; wyjaśnić znaczenie terminów: wulkanizm, trzęsienia ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić skutki, jakie dla mieszkańców Islandii wynikają z położenia na granicy płyt litosfery; wyjaśnić znaczenie terminu gejzer; opisać mechanizm powstawania gejzerów. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; opisać powstawanie grzbietu śródoceanicznego i doliny ryftowej. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy tematycznej wskazać inne miejsca położone na granicy płyt litosfery i opisać zależność między położeniem a występowaniem wulkanizmu i trzęsień ziemi.

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 6 wymagania na ocenę roczną (nr podstawy programowej – wymagania ogólne : VII- 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ;

**VIII – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
Uczeń potrafi na ocenę:**

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki, które wpływają na klimat Europy; wymienić strefy klimatyczne, w których położona jest Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady modyfikacji klimatu strefowego przez czynniki klimatotwórcze. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie orientacyjny zasięg stref klimatycznych; podać przykłady obszarów o klimacie astrefowym. 	<p>wyjaśnić znaczenie czynników klimatotwórczych w tworzeniu klimatu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> określić na podstawie mapy klimatycznej Europę strefę klimatyczną i cechy klimatu danego kraju Europy.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Europie; wymienić przykłady ludów zamieszkujących Europę; wyjaśnić przyczyny dużej imigracji do Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady świadczące o dużym zróżnicowaniu ludów Europy; wyjaśnić przyczyny starzenia się społeczeństwa Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny zróżnicowania ludów Europy; podać przykłady państw, na terenie których przebywa duża liczba imigrantów. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać konsekwencje zróżnicowania demograficznego społeczeństwa Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić sytuację demograficzną Europy;
<ul style="list-style-type: none"> na podstawie ilustracji porównać centra i przedmieścia Londynu i Paryża; 	<ul style="list-style-type: none"> podać podstawowe cechy wielkich metropolii, wyjaśnić przyczyny szybkiego rozwoju Londynu i Paryża; podać przykłady atrakcji turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie map porównać położenie i kierunki rozwoju przestrzennego Londynu i Paryża; scharakteryzować wybrane cechy demograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady cech różniących Londyn i Paryż; wymienić i ocenić pozytywne i negatywne aspekty zamieszkiwania w wielkiej metropolii. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie rewitalizacji miast; na przykładzie Londynu zaprezentować pozytywne skutki rewitalizacji miast.

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo, wymienia produkty pochodzące z upraw roślin i chowu zwierząt; • wskazać na mapie i opisać położenie w Europie Danii i Węgier. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać warunki naturalne, od których zależy rozwój rolnictwa; • na podstawie klimatogramów porównać warunki klimatyczne w Danii i na Węgrzech. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać warunki naturalne panujące w Danii i na Węgrzech; • opisać rolnictwo Danii i Węgier, uwzględniając główne uprawy i chów zwierząt oraz wydajność rolnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać cechy rolnictwa Danii i Węgier, uwzględniając główne kierunki upraw i chowu oraz wydajność rolnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać wybrane produkty lub potrawy pochodzące z Danii i Węgier i wyjaśnić ich związek z kierunkiem rozwoju rolnictwa w danym kraju.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić źródła energii; • wskazać przykłady państw wykorzystujących określone źródła energii. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić odnawialność danego źródła energii; • wskazać kraje Europy zasobne w surowce energetyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i uzasadnić, które kraje mają sprzyjające warunki przyrodnicze do rozwoju różnych form energetyki odnawialnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranego kraju Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić perspektywę energetyczną wybranego kraju i całej Europy.
<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady nowoczesnych gałęzi przemysłu rozwiniętych we Francji; • podać przykłady nowoczesnych usług rozwiniętych we Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać strukturę zatrudnienia we Francji; • podać przykłady produktów przemysłowych, które Francja eksportuje do innych krajów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie nowoczesne technologie; • wymienić cechy nowoczesnego przemysłu na przykładzie przemysłu francuskiego; • wymienić co najmniej trzy cechy nowoczesnej gospodarki Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę nowoczesnej energetyki w rozwoju gospodarczym Francji; • ocenić rolę nowoczesnego transportu w rozwoju gospodarczym Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie wydajności pracy w nowoczesnej gospodarce;
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie „turystyka”; • wskazać na mapie europejskie państwa leżące nad Morzem śródziemnym; • wskazać na mapie półwyspy: Iberyjski, Apeniński i Bałkański. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać główne walory środowiska przyrodniczego basenu Morza śródziemnego; • wyjaśnić różnice między turystką masową, kwalifikowaną i agroturystyką; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy charakterystyczne rzeźby terenu i warunki klimatyczne w państwach basenu Morza śródziemnego; • ocenić klimat śródziemnomorski, pod kątem przydatności dla turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować problemy społeczno-gospodarcze państw basenu Morza śródziemnego. • wymienić największe atrakcje w krajach Europy Południowej i powiązać je z określonym rodzajem turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykład państwa Europy Południowej, wskazując na zależność rozwoju turystyki od środowiska przyrodniczego;
<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie ilustracji opisać wygląd zakładów przemysłowych w XIX w. oraz obecnie; • podać przykłady gałęzi przemysłowych rozwijanych Nadrenii Północnej-Westfalii w XIX w. oraz obecnie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny restrukturyzacji przemysłu Nadrenii Północnej-Westfalii; • nazwać surowce naturalne, dzięki którym rozwinęły się pierwsze zakłady przemysłowe Nadrenii Północnej-Westfalii. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić trzy cechy niemieckiego przemysłu, dzięki którym ten sektor stał się podstawą niemieckiej gospodarki; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny zmian poziomu bezrobocia w Nadrenii Północnej-Westfalii w czasie trwania restrukturyzacji przemysłu; • wykazać związek pomiędzy unowocześnianiem przemysłu a działalnością ośrodków badawczych i uczelni wyższych. 	<ul style="list-style-type: none"> • ukazać korzyści z podjęcia prac nad odnawialnymi źródłami energii i magazynowaniem energii w ośrodkach badawczych Nadrenii Północnej-Westfalii;

<ul style="list-style-type: none"> wymienić przykłady atrakcji turystycznych Litwy i Białorusi • podać nazwy stolic Litwy i Białorusi. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać krajobrazy Litwy i Białorusi, które stanowią walory turystyczne tych krajów; • podać przykłady obiektów wpisanych na listę UNESCO znajdujących się na Litwie i Białorusi. 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentować atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi związane z polskim dziedzictwem kulturowym; • wyjaśnić znaczenie Wilna i Ostrej Bramy dla budowania i zachowania polskiego dziedzictwa 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy wyróżniające środowisko geograficzne Litwy i Białorusi; 	<ul style="list-style-type: none"> porównać stopień trudności organizacji wycieczki na Litwę i na Białoruś, biorąc pod uwagę konieczność przekroczenia granicy UE;
<ul style="list-style-type: none"> opisać główne krainy geograficzne Czech i Słowacji; • wyjaśnić, czym są atrakcje turystyczne; 	<ul style="list-style-type: none"> połączyć potrzeby i oczekiwania turystów z wybranymi atrakcjami turystycznymi Czech i Słowacji. 	<ul style="list-style-type: none"> przygotować listę atrakcji turystycznych Czech i Słowacji dla wybranych grup turystów (np. młodzieży, seniorów). 	<ul style="list-style-type: none"> opisać przyrodnicze i kulturowe atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie zabytki Czech i Słowacji wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy opisać położenie Ukrainy względem Polski i innych państw; • wymienić trzy trudności społeczne, gospodarcze i polityczne, z którymi Ukraina 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przykłady przemian politycznych i gospodarczych, jakie nastąpiły na Ukrainie po uzyskaniu niepodległości w 1991 r.; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić negatywny wpływ korupcji na rozwój gospodarczy krajów na przykładzie Ukrainy; • opisać przebieg rewolucji ukraińskiej w 2013 r.; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić problemy relacji Ukrainy z Rosją; • ocenić aneksję Krymu, biorąc pod uwagę jej uwarunkowania prawne i polityczne oraz wpływ na stabilność w Europie, 	<ul style="list-style-type: none"> zapropionować działania, których podjęcie poprawiłoby sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną na Ukrainie; • zaprezentować własne stanowisko na temat postawy, jaką powinna obrać Polska w relacjach z Ukrainą.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać i opisać położenie Rosji; • omówić rozmieszczenie głównych krain geograficznych Rosji; • odczytać z mapy nazwy głównych surowców wydobywanych w Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać na podstawie klimatogramów klimat w różnych częściach Rosji; • na podstawie mapy gospodarczej omówić rozmieszczenie surowców mineralnych Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji; • scharakteryzować gospodarkę Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pozytywny i negatywny wpływ warunków naturalnych na życie mieszkańców Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić, na przykładzie Rosji, że struktura importu i eksportu może świadczyć o poziomie rozwoju gospodarczego kraju.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie i nazwać państwa sąsiadujące z Polską; • podać przykłady działań realizowanych przez Polskę wspólnie z sąsiednimi krajami. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić konieczność utrzymywania dobrych stosunków z sąsiednimi krajami; • wymienić przykłady trudnych wydarzeń z przeszłości, które mają wpływ na współczesne relacje Polski z sąsiednimi 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Rosją i Niemcami; • opisać korzyści płynące ze współpracy Polski z sąsiednimi państwami – członkami NATO i UE; 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Ukrainą, Litwą, Czechami i Słowacją; • porównać relacje Polski z Niemcami i Rosją; • opisać powiązania gospodarcze Polski z 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić zmiany relacji polsko-niemieckich w okresie od II wojny światowej do czasów współczesnych.

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 7 - wymagania na ocenę śródroczną (nr podstawy programowej – wymagania ogólne : IX- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16;)

Uczeń potrafi na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wskazać położenie Polski na mapie Europy; wymienić sąsiadów Polski; wymienić cechy położenia Polski; wymienić skrajne punkty terytorium Polski; nazwać województwa i ich 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić wszystkie województwa i ich stolice; podać przykłady konsekwencji rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie województwa; wymienić i wskazać na mapie sąsiadów Polski; wymienić konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczać rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać struktury geologiczne występujące w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać i nazwać struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwy zlodowaceń i wskazać ich zasięg na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić uwarunkowania zlodowaceń w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę wybranych form polodowcowych; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i staroglacjalnej oraz wskazać rejony ich występowania w
<ul style="list-style-type: none"> wymienić różne typy skał i minerałów występujące w Polsce; wymienić przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce; sklasyfikować skały występujące w Polsce ze względu na ich genezę; określić znaczenie gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, określić zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zróżnicowanie występowania skał i złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki kształtujące klimat w Polsce; nazwać masy powietrza wpływające na klimat; wymienia termiczne pory 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy klimatu Polski, określić rodzaj pogody związanej z poszczególnymi masami powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić sposób powstawania frontów atmosferycznych; omówić cechy klimatu Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> określić zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować klimat Polski na tle klimatu Europy scharakteryzować czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyką i 	<ul style="list-style-type: none"> omówić cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać i wskazać na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać cechy sieci rzecznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dorzecza Wisły i Odry. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice między dorzeciami Wisły i Odry na tle <u>innych</u>
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i <u>najmniejszą</u> lesistością. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje lasów. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle

			<ul style="list-style-type: none"> • porównać zbiorowiska leśne w różnych częściach Polski. 	Europy;
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki glebotwórcze; • wyjaśnić znaczenie gospodarcze gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wybrane typy gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić wartość użytkową gleb w Polsce; • omówić genezę wybranych typów gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy prostego profilu glebowego.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy geograficzne Morza Bałtyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych; • wskazać państwa nadbałtyckie ze 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zróżnicowanie zasolenia wód Bałtyku; • określić znaczenie Bałtyku dla regionu; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zmiany, jakie w środowisku naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie terminów: segregacja odpadów, recykling. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ działalności człowieka na atmosferę, wody i gleby. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać mechanizm powstawania kwaśnych opadów i wymienić skutki na przyrodę i działalność
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce; • lokalizować na mapie wybrane parki narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizować na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce; • omówić przyrodę w wybranych parkach narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi; • podać przykłady form ochrony przyrody występujących w 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać zasady rozwoju zrównoważonego. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie.

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 7 wymagania na ocenę roczną (nr podstawy programowej – wymagania ogólne : X- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17; XI – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; XII – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; XIII -1, 2, 3, 4, 5)

Uczeń potrafi na ocenę:

dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki osadnicze; • zdefiniować gęstość zaludnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytywać dane z mapy gęstości zaludnienia Polski i Europy; • porównać gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy; • zdefiniować ekumenę. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać mapę gęstości zaludnienia wg powiatów i gmin w Polsce oraz ocenić zakres informacji prezentowanych na każdej z nich; • obliczyć gęstość zaludnienia dla dowolnego obszaru. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny rozwoju populacji najgęściej zaludnionych regionów Polski i Europy; • wskazać przyczyny rozwoju wielkich ośrodków miejskich w Europie; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać analogie i odmienności w procesach osadniczych w Polsce i innych krajach europejskich;

<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z wykresów wielkość przyrostu naturalnego; • zdefiniować wyż i niż demograficzny; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na wykresach okresy wyżów i niżów demograficznych; • zdefiniować współczynnik urodzeń i zgonów; • podać przykłady województw o najniższym i najwyższym przyroście naturalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać okresy występowania w Polsce niżów i wyżów demograficznych; • przedstawić na mapie zróżnicowanie wielkości przyrostu naturalnego w Polsce według województw. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić przyczyny występowania wyżów i niżów demograficznych; • analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego Polski; • zdefiniować kompensacyjny wyż demograficzny; • podać przyczyny zróżnicowania wielkości przyrostu naturalnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić skuteczność działań władz różnych krajów europejskich w zakresie zwiększenia dzietności; • na dowolnych przykładach określić skutki społeczne i gospodarcze wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego.
<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z piramidy wieku i płci liczebność danej grupy wiekowej; • określić, jakie dane można odczytać z piramidy wieku i płci; • zdefiniować współczynnik feminizacji; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na piramidzie wieku i płci przedziały wiekowe ludności w wieku produkcyjnym; • odczytać z piramidy wieku i płci przedziały wiekowe kobiet i mężczyzn; • wyjaśnić zjawisko nadumieralności mężczyzn. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczyć współczynnik feminizacji dla dowolnego województwa lub kraju • analizować piramidę wieku i płci. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać piramidę wieku i płci Polski z innymi krajami europejskimi i ocenić stopień dojrzałości społeczeństw; • wskazać w Europie kraje o młodym społeczeństwie i kraje ze starzejącą się populacją; 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie imigracji dla populacji społeczeństw starzejących się; • przedstawić skutki społeczne i kulturowe imigracji do państw o starzejącym się społeczeństwie;
<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z wykresów kołowych strukturę ludności; • zdefiniować pojęcia mniejszość narodowa i etniczna; • podać przykłady grup etnicznych i mniejszości narodowych w Polsce; • wymienić religie i wyznania istniejące w Polsce; • zdefiniować analfabetyzm. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić mniejszości narodowe i etniczne w Polsce; • wskazać na mapie zasięg głównych religii i wyznań w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i wskazać na mapie mniejszości narodowe i etniczne oraz główne grupy etnograficzne w Polsce; • zdefiniować analfabetyzm funkcjonalny; • omówić poziom wykształcenia społeczeństwa Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce; • podać przykłady krajów wielonarodowych w Europie; • potrafi wymienić i wskazać na mapie kraje o zróżnicowanej strukturze wyznaniowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić skutki społeczne uznania Ślązaków za grupę etniczną w Polsce; • wskazać przykłady wpływu mniejszości narodowych i grup etnicznych na rozwój kultury narodowej;
<ul style="list-style-type: none"> • odczytać z wykresów kołowych strukturę zatrudnienia ludności; • zdefiniować pojęcia bezrobocia i prywatyzacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia stopy bezrobocia i ludności aktywnej zawodowo; • wymienić województwa, regiony Polski, w których bezrobocie jest najwyższe i najniższe. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny bezrobocia w Polsce; • przedstawić na mapie zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany, jakie zaszły w strukturze zatrudnienia w Polsce po II wojnie światowej; • porównać strukturę zatrudnienia w Polsce i w innych krajach Europy; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać i ocenić sposoby rozwiązywania problemu bezrobocia w Polsce i w Europie.

<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia migracji, emigranta i imigranta; • podać przykładów krajów, w których istnieje skupiska Polonii. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcie salda migracji; • podać przykłady fal migracyjnych w Polsce; • przedstawić na mapie rozmieszczenie Polonii na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny migracji; • wymienić kraje, do których najczęściej wyjeżdżają Polacy; • wymienić kraje, z których najczęściej przyjeżdżają do Polski imigranci. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rozmieszczenie migracji; • omówić konsekwencje migracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać dawne i współczesne migracje Polaków; • porównać migracje Polaków z migracjami w Europie.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny migracji ze wsi do miast; • zdefiniować pojęcia urbanizacja i aglomeracja. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia suburbanizacja, aglomeracja monocentryczna i aglomeracja policentryczna (konurbacja). 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać poziom urbanizacji Polski z innymi krajami Europy; • wskazać na mapie największe aglomeracje Polski i Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wymienić przykłady krajów o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać procesy urbanizacyjne zachodzące w Polsce i w innych krajach Europy.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne funkcje miasta; • wymienić przyczyny rozwoju miast w Polsce; • wymienić 5 największych miast Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady rozwoju miast w dogodnych warunkach przyrodniczych; • wymienić i wskazać na mapie główne miasta Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać funkcję wybranych miast Polski i Europy; • analizować sieć miejską Polski i porównać ją siecią miast w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić, które z warunków sprzyjały rozwojowi miast, podać przykłady z Polski i Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić na przykładach, dlaczego najszybciej rozwijają się największe miasta.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co to jest gospodarka narodowa; • opisać, czym zajmuje się rolnictwo, przemysł i usługi; • wyjaśnić, co to jest PKB 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać na podstawie wykresu strukturę PKB wg sektorów gospodarki w Polsce i wybranym kraju europejskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać strukturę zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Polsce i w krajach Europy Zachodniej; 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować wnioski dotyczące związku między strukturą zatrudnienia oraz PKB a poziomem rozwoju gospodarczego; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co to jest globalizacja i podać przykłady przejawów globalizacji w życiu codziennym; • podać pozytywne i negatywne skutki globalizacji.
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo; • wymienić przyrodnicze czynniki, decydujące o rozwoju rolnictwa w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie map tematycznych opisać warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję gospodarczą, społeczną i przestrzenną rolnictwa; • scharakteryzować przestrzenne zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ zmienności pogody na rolnictwo w Polsce; • wymienić typy gleb występujących w Polsce i omówić ich przydatność rolniczą. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przestrzenne zróżnicowanie gleb o różnej przydatności dla rolnictwa; • wyjaśnić, co to jest agroklimat.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić czynniki pozaprzyrodnicze mające wpływ na rozwój rolnictwa w Polsce i omówić wybrane z nich. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ czynników pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretować dane statystyczne w celu ustalenia pozycji polskiej w produkcji rolnej w Europie i na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie posługiwać się jednostkami miar używanymi w rolnictwie, wykonywać przeliczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ przynależności do Unii Europejskiej na funkcjonowanie rolnictwa w Polsce.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienić nazwy podstawowych roślin uprawianych w Polsce oraz gatunki zwierząt hodowlanych; 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady roślin zaliczanych do różnych grup uprawianych w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać rozmieszczenie podstawowych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia roślin uprawnych w Polsce oraz występowanie chowu zwierząt w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić jakość żywności produkowanej w Polsce i wskazać jej zalety oraz wady.

<ul style="list-style-type: none"> opisać położenie Polski względem Morza Bałtyckiego; wskazać konsekwencje nadmorskiego położenia Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> podać i opisać przykłady działalności gospodarczej w różnych sektorach gospodarki narodowej związanych z gospodarką morską. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce; wymienić wybrane gatunki ryb morskich i słodkowodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać perspektywy rozwoju gospodarki morskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać działania podejmowane przez społeczność międzynarodową w celu ochrony różnorodności biologicznej mórz i oceanów.
<ul style="list-style-type: none"> omówić, czym zajmuje się przemysł; wymienić przykłady produktów wytworzonych w przemyśle; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić rodzaje działalności przemysłowej i opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać udział przemysłu w strukturze zatrudnienia oraz wytwarzania PKB. omówić wpływ przemysłu na gospodarkę, społeczeństwo i przestrzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać czynniki lokalizacji zakładów reprezentujących wybrane rodzaje działalności przemysłowej; 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ indywidualnych decyzji konsumentskich na rozwój przemysłu kraju.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić odnawialne i nieodnawialne źródła energii elektrycznej; omówić znaczenie węgla kamiennego i brunatnego w strukturze produkcji energii elektrycznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić przy pomocy mapy tematycznej rozmieszczenie surowców energetycznych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać strukturę produkcji energii elektrycznej według źródeł w Polsce i w wybranych krajach Europy; 	<ul style="list-style-type: none"> podać sposoby ograniczenia zużycia energii elektrycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> podać argumenty za i przeciw budowie w Polsce elektrowni atomowej.
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie terminów: zakład przemysłowy, okręg przemysłowy, koncentracja przemysłu, restrukturyzacja przemysłu; omówić wpływ przemysłu na środowisko. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny koncentracji przemysłu w okręgach; na podstawie mapy wskazać rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na wybranych przykładach, na czym polega restrukturyzacja zakładów przemysłowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić zalety i wady koncentracji przemysłu w okręgach przemysłowych; podać przykłady deglomeracji przemysłu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym są specjalne strefy ekonomiczne oraz opisać przyczyny i skutki powstawania SSE w Polsce; wskazać na mapie wybrane SSE w Polsce.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić wybrane produkty przemysłu zaawansowanych technologii; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii; omawia zmiany czynników lokalizacji przemysłu high-tech względem tradycyjnych gałęzi przemysłu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym różni się przemysł zaawansowanych technologii od tradycyjnych gałęzi przemysłu; omawia wpływ rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii na życie mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie lokalizację Krakowskiego Parku Technologicznego i Doliny Lotniczej i omawia ich wpływ na przemysł w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia możliwości dalszego rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić przykłady działalności gospodarczej zaliczanej do sektora usług. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować różnorodność usług występujących w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na wybranych przykładach rozwój usług w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać związek między rozwojem usług a podnoszeniem się poziomu rozwoju gospodarczego kraju i regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie.
<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady różnych rodzajów transportu; omówić wady i zalety wybranych rodzajów transportu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie terminów: komunikacja, transport, łączność; omówić wady i zalety różnych rodzajów transportu wykorzystywanych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać zależność między stosowanym rodzajem transportu a rodzajem i masą towaru, dystansem, czasem i kosztami; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić konieczność ponoszenia przez państwo wysokich kosztów budowy infrastruktury transportowej.

<ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze atrakcje turystyczne w Polsce i wskazać ich położenie na mapie; podać przykłady polskich obiektów wpisanych na Listę UNESCO. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wybrane przyrodnicze i pozaprzyrodnicze atrakcje turystyczne w Polsce; wymienić obiekty wpisane na Listę UNESCO. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ mieszkańców Polski na rozwój kulturowy kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać refleksji nad wartością wybranych walorów turystycznych Polski.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić ważniejsze regiony turystyczne Polski; omówić wybrany przez siebie region turystyczny w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej Polski regiony o szczególnych walorach turystycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać związek między rozwojem turystyki a wzrostem presji na środowisko przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> podać argumenty na to, że Polska jest, bądź nie jest, krajem atrakcyjnym turystycznie. 	<ul style="list-style-type: none"> podać argumenty świadczące o pozytywnym wpływie turystyki na rozwój gospodarczy oraz o jej negatywnym wpływie na środowisko przyrodnicze.
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym jest powódź; podać przykłady przyczyn występowania powodzi; wymienić kilka metod ochrony przeciwpowodziowej. 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnić powódź od wezbrania; na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej; określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikować i wyjaśnić przyczyny powstawania powodzi; określić wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze;
<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce; wymienić wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> na wybranych przykładach uzasadnić rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> określić warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie.
<ul style="list-style-type: none"> podać cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej; wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej; wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich; podać własną definicję pojęcia suburbanizacja. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast;
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast; podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie salda migracji; na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej; podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin; wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich;

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić czym jest bezrobocie; • podać najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie materiałów opisać zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej; • wyjaśnić przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia; • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce; • ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia.
<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce; • wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych; • na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych; 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną.
<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady walorów turystycznych Półwyspu Bałtyckiego i Małopolski; • opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów; • na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski; 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • określić wpływ walorów przyrodniczych Półwyspu Bałtyckiego oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach. 	<ul style="list-style-type: none"> • odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski;
<ul style="list-style-type: none"> • wskazać położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski; • na podstawie mapy opisywać położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzować środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać skały występujące we własnym regionie; • przedstawiać w dowolnej formie przyrodnicze i kulturowe walory regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu.
<ul style="list-style-type: none"> • podać podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • dobierać odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej; • w czasie wycieczki wykorzystać mapę do orientacji w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzić dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej; • po zakończeniu wycieczki porządkować oraz prezentować zebrane materiały. 	<ul style="list-style-type: none"> • projektować trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazać uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc.

<ul style="list-style-type: none"> • podać przykładowe formy współpracy pomiędzy regionami. 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej; • podać korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukać informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi; 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzić prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań spotykanych w regionach zagranicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • zaproponować nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi.
<ul style="list-style-type: none"> • określić obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić w dowolnej formie atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawać w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”. 	<ul style="list-style-type: none"> • orównać zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi 	<ul style="list-style-type: none"> • projektować na podstawie własnych obserwacji działania służące zachowaniu
<p>przestrzenią w wymiarze lokalnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • docenić własną rolę, w kształtowaniu małej ojczyzny. 	<p>zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki.</p>		<p>członków rodziny i kolegów;</p>	<p>walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.</p>

Wymagania na poszczególne oceny z geografii w klasie 8 – wymagania na oceny śródroczne i roczne

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 8 – wymagania na oceny śródroczne (nr podstawy programowej – wymagania ogólne : XIV- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; XV- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) Uczeń potrafi na ocenę:				
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie umowną granicę między Europą a Azją; odczytać z mapy współrzędne geograficzne skrajnych punktów Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć rozciągłość południkową Azji; opisać konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> przywołać przykłady skrajnych wartości zjawisk geograficznych w Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić, że Azja jest obszarem wielkich kontrastów geograficznych; wyjaśnić zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przyczyny zróżnicowania gospodarczego państw Azji;
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego podstawą wyżywienia mieszkańców Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej jest ryż. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne w klimacie zwrotnikowym suchym i klimacie zwrotnikowym monsunowym; wyjaśnić różnice w wilgotności powietrza podczas monsunu letniego i zimowego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić mechanizm powstawania monsunu letniego i zimowego; opisać zastosowanie ryżu w życiu codziennym mieszkańców Azji Południowo-Wschodniej. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego opóźniający się monsun letni może być przyczyną wystąpienia klęski głodu.
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób dochodzi do powstawania trzęsień ziemi; zdefiniować tsunami; wskazać na mapie obszar określany jako pacyficzny pierścień ognia. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać, rozmieszczenie płyt litosfery; wyjaśnić związek między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić negatywny wpływ trzęsień ziemi i tsunami na życie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać sposoby zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi i tsunami; 	<ul style="list-style-type: none"> podać podstawowe zasady zachowania podczas wystąpienia trzęsień ziemi.
<ul style="list-style-type: none"> opisać położenie Japonii; wymienić podstawowe grupy produktów wytwarzanych w Japonii. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić, że Japonia jest obecnie jedną z największych i nowoczesnych gospodarek świata. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać warunki przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz określić ich wpływ na rozwój gospodarczy kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych na rozwój gospodarczy Japonii. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować problemy mieszkańców Japonii związane z dążeniem do maksymalizowania wydajności pracy.
<ul style="list-style-type: none"> Zopisać, na podstawie mapy, zróżnicowanie przestrzenne gęstości zaludnienia w Chinach. 	<ul style="list-style-type: none"> podać najważniejsze czynniki rozmieszczenia ludności w Chinach; wymienić kierunki rozwoju gospodarczego Chin. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wyjaśnić dawne, obecne oraz przyszłe wyzwania demograficzne Chin; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić cele, zasady oraz dokonać oceny polityki jednego dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> prognozować zmiany roli i znaczenia Chin w światowej gospodarce i polityce.

<ul style="list-style-type: none"> opisać przestrzenne zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego Indii na podstawie mapy; opisać zmiany liczby ludności w Indiach. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady czynników utrudniających i ułatwiających rozwój społeczno-gospodarczy Indii; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wyjątkowość struktury społecznej w Indiach; ocenić rolę czynników społecznych, w tym kontrastów dla rozwoju gospodarczego Indii. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie przemysłu nowoczesnych technologii w rozwoju gospodarczym Indii. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać kierunki rozwoju społecznego Indii, które mogą mieć kluczowy wpływ na rozwój gospodarczy w przyszłości.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie miejsca wybranych konfliktów na Bliskim Wschodzie; podać najważniejsze cechy odróżniające region Bliskiego Wschodu od innych regionów na świecie; wymienić najważniejsze cechy Islamu. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać wielkość i rozmieszczenie złóż ropy naftowej na Bliskim Wschodzie; wyjaśnić znaczenie zasobów ropy naftowej dla gospodarek państw bliskowschodnich. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonać ogólnej charakterystyki kultury Bliskiego Wschodu ze szczególnym uwzględnieniem struktury religijnej; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić planowane kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego państw na Bliskim Wschodzie pragnących unowocześnić strukturę swojej gospodarki. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać wieloaspektowość konfliktów obserwowanych na Bliskim Wschodzie. .
<ul style="list-style-type: none"> wymienić charakterystyczne elementy środowiska przyrodniczego Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać charakterystyczne elementy środowiska przyrodniczego Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne cechy krajobrazów Afryki; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności między wybranymi elementami środowiska przyrodniczego Afryki; wykazać cechy środowiska przyrodniczego Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wyjątkowe zjawiska przyrodnicze w Afryce i wyjaśnić ich pochodzenie; nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy Afryki i omówić ich specyfikę.
<ul style="list-style-type: none"> nazwać główne masy powietrza i typy opadów występujące w Afryce; wymienić strefy klimatyczno-roślinne w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać dowolną strefę klimatyczno-roślinną Afryki; wskazać rejony obfitych opadów i susz w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać dowolną strefę klimatyczno-roślinną Afryki uwzględniając gospodarowanie człowieka w tej strefie; wskazać rejony obfitych opadów i susz w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wzajemne zależności między strefami klimatycznymi i roślinnymi; 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać specyfikę cyrkulacji mas powietrza nad Afryką; wskazać konsekwencje przyrodnicze i gospodarcze cyrkulacji mas powietrza w Afryce.
<ul style="list-style-type: none"> podać definicje terminów: Sahel, nomadowie, pustynnienie; wskazać na mapie region Sahelu. 	<ul style="list-style-type: none"> określić warunki przyrodnicze charakterystyczne dla Sahelu. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać sposoby tradycyjnego gospodarowania w strefie Sahelu; wymienić przyczyny pustynnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> określić kierunki zmian sposobów gospodarowania w strefie Sahelu. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny pustynnienia i wskazać sposoby zapobiegania temu procesowi.
<ul style="list-style-type: none"> pokazać położenie Kenii na mapie; nazwać walory przyrodnicze Kenii. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kilka walorów turystycznych Kenii. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać rodzaje turystyki, jakie mogą być realizowane w Kenii. 	<ul style="list-style-type: none"> określić znaczenie rozwoju turystyki dla państw Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać możliwe konsekwencje dla gospodarki i środowiska przyrodniczego Kenii związane z rozwojem turystyki.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać obszary nadwyżek i niedoborów wody. 	<ul style="list-style-type: none"> podać nazwy roślin uprawnych Afryki; wymienić sposoby gospodarowania w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać problemy rolnictwa Afryki. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny problemów rolnictwa w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić przykłady pomocy międzynarodowej dla społeczeństwa Afryki.

<ul style="list-style-type: none"> określić wartości przyrostu naturalnego w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne problemy Afryki; wskazać regiony głodu i niedożywienia w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> analizować przyczyny głodu i niedożywienia w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić sposoby rozwiązania problemu głodu i niedożywienia w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić wskazane problemy Afryki (konflikty, choroby).
<ul style="list-style-type: none"> nazwać główne surowce mineralne występujące w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać regiony słabiej i lepiej rozwinięte gospodarczo w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać dziedziny gospodarki mogące rozwijać się współcześnie w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić specyfikę gospodarki państw słabo rozwiniętych gospodarczo w Afryce. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na przyczyny zróżnicowanego rozwoju państw Afryki.

Wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasie 8 – wymagania na oceny roczne

(nr podstawy programowej – wymagania ogólne : XVI- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; XVII- 1, 2; XVIII -1, 2, 3)

Uczeń potrafi na ocenę:

dopuszczająco	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wskazać główne jednostki geograficzne Ameryki Północnej i Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać warunki naturalne Ameryki Północnej i Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wody powierzchniowe Ameryki Południowej i Północnej. 	<ul style="list-style-type: none"> określić związki między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego Ameryki Północnej i Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić, prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Południowej.
<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg lasów i prerii w Kanadzie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki przyrodnicze wpływające na przesunięcie granicy lasów w Kanadzie. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny przekształcenia większości prerii w obszary rolnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> określić związki między obszarami uprawnymi i lasami a gospodarką Kanady. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić historyczne uwarunkowania rozwoju rolnictwa i gospodarki leśnej w Kanadzie.
<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: cyklon tropikalny, huragan, tornado, powódź i wskazać na mapie regiony występowania tych zjawisk. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić konsekwencje katastrofalnych zjawisk przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> określić warunki niezbędne do uformowania się cyklonu tropikalnego; wymienić przyrodnicze skutki powodowane przez huragany. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić zależności między działalnością człowieka a intensyfikacją zjawisk katastrofalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić skalę zagrożeń jakie stwarzają kataklizmy naturalne w Stanach Zjednoczonych.
<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować las równikowy. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić znaczenie lasu równikowego dla Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić piętrowość roślinną lasu równikowego; 	<ul style="list-style-type: none"> określić związki między warunkami środowiska lasu równikowego a rozwojem gospodarczym tego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić szanse i zagrożenia związane z kontynuacją obecnej polityki gospodarczej Brazylii.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić wybrane nazwy grup, plemion rdzennej ludności Ameryki Północnej i Południowej; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny zaniku rdzennej ludności obu Ameryk; zdefiniować pojęcia: Indianin, Kreol, Metys, Mulat, rasizm. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować zróżnicowanie etniczne społeczeństwa Ameryki Północnej i Południowej; przedstawić problemy rdzennej ludności Ameryki. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie państwa Ameryki, w których rdzenni mieszkańcy stanowią znaczny odsetek społeczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić historyczne zmiany sytuacji rdzennej ludności obu Ameryk;

<ul style="list-style-type: none"> wskazać wielkie miasta Ameryki Południowej i Północnej; wskazać na mapie megalopolis w Stanach Zjednoczonych. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić problemy wielkich miast Ameryki Południowej; zdefiniować pojęcie dzielnic nędzy. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przyczyny i skutki urbanizacji pozornej; przedstawić cechy megalopolis. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ warunków środowiska przyrodniczego na lokalizację i funkcjonowanie miast w Ameryce Południowej i Północnej. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić historyczne uwarunkowania współczesnej sytuacji polityczno-gospodarczej państw Ameryki Południowej i Północnej.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić elementy środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych wpływające na specyfikę tego kraju; wyjaśnić pojęcie technopolia i podać przykład. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy wybranej nowoczesnej gałęzi przemysłu; wymienić przyczyny marnowania żywności w Stanach Zjednoczonych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać warunki rozwoju nowoczesnych gałęzi przemysłu w Stanach Zjednoczonych; określić pozycję Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić rolę usług w gospodarce Stanów Zjednoczonych. 	<ul style="list-style-type: none"> określić wpływ wielkich koncernów na gospodarkę Stanów Zjednoczonych i świata.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić elementy środowiska przyrodniczego Australii oraz Oceanii wpływające na specyfikę tych obszarów. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić wybrane elementy środowiska przyrodniczego Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić genezę wybranych elementów środowiska przyrodniczego Australii oraz wysp Oceanii. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować klimat oraz roślinność Australii i wysp Oceanii. 	<ul style="list-style-type: none"> podać przykłady charakterystycznych zjawisk przyrodniczych w Australii i Oceanii oraz wyjaśnić ich pochodzenie.
<ul style="list-style-type: none"> nazwać grupy ludności zamieszkujące Australię; wskazać regiony koncentracji ludności w Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać najważniejsze działy gospodarki Australii; omówić przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić relacje między rdzennymi mieszkańcami Australii a przybyszami z Europy; scharakteryzować rolnictwo Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności między elementami środowiska przyrodniczego a gospodarką Australii. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić jak położenie Australii wpływa na gospodarkę tego kraju.
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcia: Antarktyda, Antarktyka, Arktyka; wskazać na mapie Antarktydę, Antarktykę, Arktykę. 	<ul style="list-style-type: none"> podać cechy środowiska przyrodniczego Antarktyki. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach podbiegunowych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać działalność człowieka na obszarach podbiegunowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenia Traktatu Antarktycznego dla środowiska przyrodniczego obszarów polarnych.
<ul style="list-style-type: none"> wymienić jedną polską stację badawczą funkcjonującą w Arktyce lub Antarktyce. 	<ul style="list-style-type: none"> opisać badania jakie są prowadzone na stacjach polarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać przyczyny zainteresowania człowieka obszarami polarnymi; opisać warunki życia w polarnych stacjach badawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić historię odkryć polarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie badań polarnych dla gospodarki i nauki.